

בס"ד. ש"פ האזינו, שבת שובה ה'תשמ"א*

שובה ישראל עד הוי' אלקיך כי כשלת בעוניך¹, ופירש אדמו"ר הזקן², דמ"ש שובה גו' עד הוי' אלקיך (אף שלכאורה הול"ל להוי' אלקיך³) הוא, ששיעור התשובה הוא עד שהוי' יהי' אלקיך⁴. וצריך להבין, דמי ששייך (ודורשים ממנו) תשובה נעלית כזו, הרי הוא בעל מדריגה נעלית גם קודם עשיית תשובה זו, וכמובן גם ממ"ש שובה ישראל, דשם ישראל הוא על שם כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל⁵, שהוא שר⁶ ושולט על ההעלם דשם אלקים ועל הכחות שמתפשטים ממנו (אנשים)⁷, ואיך שייך בו ענין העון שיהי' צריך לתשובה. והגם שידוע שתשובה היא לא רק על עבירות⁸ אלא להשיב נפשו למקורה ושרשה נהירוה תשוב אל האלקים אשר נתנה⁹, דתשובה זו היא גם בצדיקים גמורים¹⁰, הרי מפורש בכתוב שובה ישראל גו' כי כשלת בעוניך¹¹, והיאך שייך ענין העוונות במי שהוא בדרגה זו. גם צריך להבין מה שממשיך בכתוב¹² קחו עמכם דברים ושובו אל הוי', דאחרי שכבר אמר שובה ישראל גו' מה מוסיף ב(קחו עמכם דברים) ושובו אל הוי'¹³. גם צריך להבין מה שאומר אח"כ¹² אמרו אליו כל תשא עון גו', שגם האמירה והבקשה תשא עון קשורה עם ענין התשובה¹⁴, ומזה משמע שלאחרי התשובה דשובה ישראל גו' ודשובו אל הוי', צריך להיות עוד תשובה¹⁵. גם צ"ל מה שבתשובה הא' ובתשובה הג' מזכיר ענין העון (כי כשלת בעוניך, תשא עון), משא"כ בתשובה הב'.

* יצא לאור בקונטרס שבת תשובה-ו' תשרי — תשמ"ט, "לקראת שבת תשובה, ו' תשרי, יום היארצייט של הרבנית הצדקנית מרת חנה תנצב"ה (אמו של — יבלח"ט — כ"ק אדמו"ר שליט"א), נסתלקה שבת תשובה בעת עלות המנחה שנת תשכ"ה .. עש"ק וילך, תשמ"ט".

(1) הושע יד, ב. — התחלת וראשית ההפטרה דשבת שובה.

(2) לקו"ת דרושים לשבת שובה ד"ה שובה ישראל הא' (סה, א).

(3) כמו שמדייק בלקו"ת שם רד"ה שובה הב' (סו, ריש ע"ב). ועוד.

(4) כ"ה הלשון ברד"ה שובה ישראל ה'תש"ד (סה"מ ה'תש"ד ע' 15). וכ"ה גם ברד"ה זה תרח"צ (סה"מ תרח"צ ע' לד).

(5) וישלח לב, כט.

(6) ראה פרש"י עה"פ שם: ברורה; שם לה, י: לשון שר ונגיד.

(7) ראה לקו"ת שם ד"ה שובה הא' (סו, ג), "אנשים הם הכחות המתפשטות משם אלקים".

(8) ראה גם ד"ה תקעו תרח"צ ס"ב (סה"מ תרח"צ ריש ע' יג), ובהנסמן שם בהערה 15.

(9) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ריש פרשתנו (האזינו). לקמן סעיף ד.

(10) לקו"ת ד"ה שובה הב' (סו, ג).

(11) ע"פ מ"ש בפנים יומתק שלאחרי אומרו שובה ישראל מוסיף כי כשלת בעוניך, אף שלכאורה מובן מעצמו ד"שובה" הוא על חטא ועון (וכמו שמדייק בד"ה זה תרח"צ ותרח"צ בתחלתו) — כי מכיון שמדבר כאן בדרגת "ישראל", הי' אפ"ל שהתשובה שלהם היא רק התשובה ד"והרוח תשוב גו'" — ולכן מוסיף ומחדש שגם ב"ישראל" ישנו הענין ד"כשלת בעוניך", וצריכים לתשובה כפשוטה (כ"מ בסה"מ ה'תש"ד שם).

(12) הושע שם, ג.

(13) כמו שמדייק ברד"ה זה תרע"ג (המשך תער"ב ח"א ע' קמב).

(14) ראה ספר המצוות להצ"צ מצות וידוי ותשובה בתחלתה (דרמ"צ לח, א) "שעיקר מצות התשובה מן התורה היא עזיבת החטא והוידוי ובקשת מחילה". וצ"ע, דברמב"ם הל' תשובה לא נזכר בקשת מחילה. וראה לקו"ש ח"ז ע' 194. ואכ"מ.

(ב) **ונקודת** הביאור בזה ע"פ המבואר בלקו"ת¹⁵, דבתשובה יש ג' בחינות. תשובה דסור מרע, תשובה דועשה טוב, ותשובה דבקש שלום דקאי על התורה דכל העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה¹⁶, וכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם¹⁷. וג' התשובות שבפסוקים אלו [שובה ישראל גו', ושובו אל הוי', אמרו אליו כל תשא עון] הם ג' התשובות דסור מרע ודועשה טוב ודבקש שלום¹⁸. וזהו גם מה שפסוקים אלו הם התחלת ההפטרה דשבת תשובה, כי בשבת תשובה צ"ל כל ג' הבחינות. וכמו שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁹, שאצל הצמח צדק היו בשבת תשובה ג' נרות של תשובה, ואמר הצמח צדק "עס איז פאראַן דריי תשובות", וביאר כ"ק מו"ח אדמו"ר שהם ג' התשובות המבוארים בלקו"ת¹⁵. וזהו מה שבתשובה הראשונה כתיב שובה גו' כי כשלת בעוניך, משא"כ בתשובה השני' (ושובו אל הוי') לא נזכר ענין העון, כי תשובה הראשונה היא תשובה דסור מרע (כשלת בעוניך), משא"כ השני' היא תשובה דועשה טוב²⁰. וזהו גם מה שבתשובה הראשונה נזכר גם שם אלקים (עד הוי' אלקיך) ובתשובה השני' נזכר רק שם הוי' (ושובו אל הוי') ובתשובה השלישית כתיב אמרו אליו, כי התשובה דסור מרע היא שיהי' הוי' אלקינו²¹, והתשובה דועשה טוב היא להתקשר ולהדבק בשם הוי' כמו שהוא למעלה משם אלקים²², והתשובה דבקש שלום היא להדבק וליכלל בעצמות אוא"ס שלמעלה משם הוי'²³.

(ג) **והנה** החילוק שבין התשובה דסור מרע להתשובה דועשה טוב ודבקש שלום הוא, שהתשובה דסור מרע היא שלא יהיו עוונות שמבדילים ביניכם לבין אלקיכם²⁴, והתשובה דועשה טוב ודבקש שלום היא שתהי' העבודה להמשיך אור נעלה יותר. דההמשכה שנמשכת מלמעלה מצד עצמה, מצד זה שהוא ית' הוא עצם הטוב וטבע הטוב להטיב²⁵, היא במדידה והגבלה, וע"י העבודה ההמשכה היא בלי גבול²⁶.

15 בלק ד"ה מה טובו (עג, ב ואילך).

16 סנהדרין צט, ב.

17 רמב"ם סוף הלי' חנוכה.

18 כדלקמן סעיף ז, ע"פ סד"ה שובה תרע"ג הנ"ל (המשך תער"ב שם ע' קמט).

19 בשיחת ליל ש"פ וילך שבת תשובה ה'תש"ה ס"ה ואילך (ספר השיחות ה'תש"ה ע' 14 ואילך).

20 ד"ה שובה הנ"ל שם. ומה שנזכר ענין העון בתשובה השלישית (אמרו גו' תשא עון) — אף שהיא

למעלה גם מהתשובה דועשה טוב — ראה לקמן סעיף ט.

21 לקו"ת בלק שם עג, סע"א ואילך.

22 לקו"ת שם עג, ד.

23 לקו"ת שם עג, א. בלקו"ת שם, דעל תשובה זו (ליכלל בעצמות אוא"ס) כתיב (מלאכי ג, ז) "שובו

אלי — אלי ממש". ועפ"ז יובן מה שבתשובה זו כתיב "אמרו אליו" (ד"אליו" הוא כמו "אלי"). ולהעיר

ממארו"ל (ספרי הובא בפרדס שער לב (שער הכוונה) פ"ב. אלימה רבתי מעין א תמר א. וראה בחיי עה"פ

ואתחנן ד, ז. עקב יא, ג) אליו ולא למדותיו, דלפירושו אדמו"ר הזקן (הובא באגרות קודש אדמו"ר מוהרי"צ

ח"ג ע' קמדה. "היום יום" יא תשרי) קאי על עצמות א"ס.

24 ישעי' נט, ב. וראה אגרת התשובה פ"ה.

25 ראה עמה"מ שער שעשועי המלך רפ"א. שעהי"ה פ"ד (עט, א).

26 ראה לקו"ת שם (עג, ד) שהעבודה ד"ועשה טוב" היא "שמייגע את עצמו בועשה טוב להלחם עם

הטבע". ויש לומר, שלכן גם ההמשכה מלמעלה שעי"ז היא למעלה מהטבע (רטבע הטוב להטיב) דלמעלה.

וכמו שידוע²⁷ בענין אלה תולדות פרץ²⁸ תולדות מלא²⁹, שהוא למעלה גם מאלה תולדות השמים והארץ בהבראם³⁰ תולדות מלא²⁹, עולם על מילואו נברא³¹, תולדות מלא שנאמר גבי בריאת שמים וארץ (בריאה מצד מלמעלה) רצה הבורא שיהי' במדידה והגבלה, משא"כ תולדות פרץ מלא שיהי' (בביאת המשיח³²) ע"י מעשינו ועבודתינו³³ הוא מה שמשיח (מבני פרץ, ונקרא הפורץ³⁴) יפרוץ כל הגדרים. ובה גופא (ההמשכה שע"י עבודה), ההמשכה שע"י עסק התורה (בקש שלום) היא נעלית יותר מההמשכה שע"י קיום המצוות (ועשה טוב). דנוסף לזה שע"י המצוות ההמשכה היא בבחי' מקיף וע"י התורה ההמשכה היא בפנימיות³⁵, גם ההמשכה עצמה היא נעלית יותר. דע"י קיום המצוות נמשך אור הסובב³⁶, וע"י עסק התורה נמשך עצמות אוא"ס שלמעלה גם מסובב³⁷.

ד) **וע"פ** הנ"ל דשובה ישראל כי כשלת בעוניך היא התשובה דסור מרע, מובן, דזה שגם מי שהוא בדרגת ישראל שייך אצלו הענין דכשלת בעוניך, הכוונה בזה היא לא (רק) שיש בו איזה חסרון [שזהו גם בצדיקים], אלא ששייך אצלו גם עוונות המבדילים³⁸ (אלא שהם בדקות דדקות), ולכן צ"ל אצלו התשובה דסור מרע. וענין זה [שגם בצדיקים (ישראל) יש גם התשובה דסור מרע] מובן גם מזה שתשובה היא מצוה [וכלשון אדה"ז באגרת התשובה³⁹ "מצות התשובה"], דמזה מובן, שמצות התשובה היא (ככל המצוות) לכאו"א מישראל, גם לצדיקים גמורים. ומכיון שמצות התשובה היא (כמ"ש אדה"ז באגה"ת שם) עזיבת החטא (סור מרע), מובן, דנוסף על זה שגם בצדיקים גמורים צ"ל התשובה דוהרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה [וכמבואר בלקו"ת (פרשתנו) דשרש הנשמה הוא בחי' האלקים (אשר נתנה), שהוא בחי' צור⁴⁰ שלמעלה מהוי"ו⁴¹, העלם שאינו במציאות⁴², והמשכת הנשמה מבחינה

27 ראה גם ד"ה זה היום דיום ב' דר"ה שנה זו (ה'תשמ"א) ס"ג (לעיל ע' לא).

28 רות ד, יח.

29 ב"ר פ"ב, ו. שמו"ר פ"ל, ג.

30 בראשית ב, ד.

31 ראה ב"ר פ"ד, ז. פי"ג, ג.

32 מדרשים שבהערה 29.

33 ראה תניא רפ"ז.

34 ראה מיכה ב, יג. ב"ר פפ"ה, יד (ובפרש"י שם). אגדת בראשית ס"פ סג.

35 תניא פ"ה. לקו"ת שם עד, א.

36 לקו"ת שם עג, סע"ג ואילך.

37 לקו"ת שם עד, א.

38 וכמובן גם מהלשון "כשלת בעוניך" — ראה לקו"ת מטות פב, א; נצבים נא, א, דחטא הוא לשון חסרון משא"כ עון.

39 פ"א (צא, רע"א). וראה ס' "שיעורים בספר התניא" לאגרת התשובה שם (ע' 1054 ואילך).

40 לקו"ת פרשתנו (האיזנו) עב, א. דרושים לשמע"צ פה, ריש ע"ב.

41 ראה בארוכה לקו"ת אחרי כו, ג.

42 ראה בארוכה ד"ה ואברהם זקן תרס"ו (המשך תרס"ו ע' פ ואילך). ובכ"מ. ד"ה זה היום דיום ב'

דר"ה שנה זו (ה'תשמ"א) ס"ה (לעיל ע' לג).

זו היא באופן ד(אשר) נתנה, דכל⁴³ הנותן בעין יפה הוא נותן⁴⁴, וענין התשובה דוהרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה הוא השבת והעלאת הנשמה לשרשה ומקורה, דגם כמו שהנשמה מלובשת בגוף (שהרי מצות התשובה היא, ככל המצוות, לנשמות בגופים דוקא) תהי' בבחי' ביטול לגמרי כמו שהיתה בשרשה, בבחי' האלקים אשר נתנה⁴⁵, צריך להיות אצלם גם תשובה כפשוטה. וצריך להבין, והרי באצילות (אפילו באצילות הפרטית) כתיב לא יגורך רע⁴⁶, ומכיון שהתשובה דצדיקים היא (כנ"ל מלקו"ת) אל האלקים אשר נתנה, למעלה מבחי' בראתה יצרתה נפחתה בי (בי"ע) ולמעלה גם מבחי' שנתת בי (אצילות)⁴⁷, איך יתכן אצלם ענין התשובה דסור מרע.

ה) ולכאורה הי' אפשר לבאר זה ע"פ מ"ש בלקו"ת⁴⁸, דמי שמצד מעלת נשמתו שייך להעבודה דבחי' רוח (ועשה טוב) ומכ"ש מי ששייך להעבודה דבחי' נשמה (בקש שלום), כשחסר אצלו בעבודה זו הוא פגם. ויתירה מזו, דלהיותו במדרגה נעלית, הפגם שלו (עם היותו בדקות) הוא גדול יותר מהעון ממש דאיש פשוט. וכמו שאמר הרב המגיד שהמ"ז של צדיקים גמורים פוגמים יותר מעוונות חמורים של ע"ה. וע"ד רבב על בגד ת"ח⁴⁹. ועפ"ז הי' אפ"ל לכאורה, דמצות התשובה (שהיא עזיבת החטא) בצדיקים גמורים היא התשובה על זה שהי' אצלם חסרון בהעבודה דועשה טוב או עכ"פ בהעבודה דבקש שלום, שגם תשובה זו היא עזיבת החטא, מכיון שהפגם שעל ידי זה הוא עוד יותר מהעון (כפשוטו) דאיש פשוט. אמנם, מזה גופא שאומרים שישנם ג' ענינים (סור מרע, עשה טוב ובקש שלום), מוכח, שהעבודה דוע"ט דבקש שלום היא הוספה ועלי' בקדושה גופא, וגם כשחסר בעבודה זו, אין זה ענין של רע (גם לא בדקות). ועפ"ז צריך להבין מהו"ע מצות התשובה (עזיבת החטא) בצדיקים, שעל זה אומר שובה ישראל גו' כי כשלת בעוניך, דגם מי שהוא בדרגת ישראל צ"ל אצלו גם התשובה דסור מרע.

ו) ויובן זה ע"פ מאמר רז"ל⁵⁰ מאן דמחוי במחוג קמי מלכא כו', כי בפני המלך צריך להיות בתכלית הביטול וכשמחיה במחוג קמי מלכא הוא מתראה למציאות בפני המלך⁵¹. ומזה מובן, שגם כשהוא עובד את הוי' אבל עבודתו היא בבחי' מציאות, הוא דוגמת מחוי במחוג קמי מלכא ח"ו⁵². ועפ"ז יובן שגם בצדיקים

43 ראה ב"ב נג, א. וש"נ. רמב"ם הל' מכירה פכ"ה ה"ד. הל' זכי' ומתנה פי"א הכ"ב.

44 לקו"ת פרשתנו שם, ב.

45 לקו"ת פרשתנו שם, רע"א.

46 תהלים ה, ה. לקו"ת במדבר ג, ג. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ד ע' א'תצג. וש"נ.

47 לקו"ת פרשתנו שם, א. וראה אוה"ת פרשתנו ע' א'תרחל.

48 בלק עג, ד. עד, ב. וראה גם ד"ה שובה תרע"ג פע"ח (המשך תער"ב ח"א ע' קמז). וראה גם ד"ה זה

תרע"צ (סה"מ תרע"צ ע' לד).

49 ראה שבת קיד, א: של בנאין (ת"ח) מצד אחד. ובד"ה שובה תרע"ג שם: שהכתם על בגד חשוב גרוע

יותר.

50 ראה חגיגה ה, ב.

51 ראה סה"מ להצ"ט ת, א. וראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1050 ובהערות שם.

52 ראה סה"מ תרנ"ט ע' סד: שלפי עוצם גדולתו ורוממותו גם העבודה האמיתית... לחטא יחשב. ועד"ז

בסה"מ תרנ"א ע' עה ואלילך. שם ע' ריב. שם ע' ריד ואלילך.

גמורים צ"ל (גם) ענין התשובה דסור מרע, כי מכיון שגם כשהוא צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה בתענוגים אינו בטל במציאות לגמרי רק הוא דבר בפני עצמו ירא ה' ואוהבו (יש מי שאוהב ויש מי שירא⁵³) כמבואר בתניא⁵⁴, הרי נמצא שהקבלת עול מלכות שמים אינה בתכלית השלימות, ולגבי מדריגתו הוא כמו פריקת עול. ולכן גם בצ"ג צ"ל התשובה דסור מרע.

וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך כי כשלת בעוניך, שהתשובה על הכשלון בעון שבדרגת ישראל (יש מי שאוהב) היא שהוי' יהי' אלקיך. כי בכדי לשלול ענין הישות (יש מי שאוהב) הוא ע"י הגילוי דהוי' דוקא. דלגבי שם אלקים, מכיון שההתהוות משם אלקים היא בדרך התלבשות (בראשית ברא אלקים⁵⁵), הנבראים שמתהווים ממנו הם תופסים מקום, והביטול שלהם הוא רק ביטול היש, משא"כ לגבי שם הוי', שההתהוות ממנו היא באופן דבדרך ממילא (יהללו את שם הוי' כי הוא צוה ונבראו⁵⁶), הנבראים אינם תופסים מקום, ביטול במציאות⁵⁷. וזהו שהתשובה על כשלת בעוניך שבדרגת ישראל, יש מי שאוהב, היא שהוי' יהי' אלקיך, דע"י שמאיר בו הגילוי דהוי', ועד שזה (הוי') נעשה אלקיך כחך וחיותך, הוא בא לביטול במציאות.

זו והנה מבואר בלקו"ת⁵⁸ דפירוש שובה ישראל עד הוי' אלקיך הוא שהתשובה צריכה להיות עד שהוי' יהי' רק בחי' אלקים וצמצום לגבי עצמות אוא"ס שלמעלה מהוי'. וע"ד הפירוש בהוי' הוא האלקים⁵⁹ שאומרים בנעילת יום הכפורים, שז"א (הוי') בעלותו לעתיקא כאלקים יחשב⁶⁰. ויובן זה ע"פ הידוע⁶¹ שגם לגבי שם הוי', מכיון שהוא מקור לההתהוות, דהוי' הוא לשון מהוה⁶² (אלא שההתהוות היא בדרך ממילא), בהכרח שיש איזה תפיסת מקום להנבראים, ואמיתית הביטול הוא דוקא לגבי עצמות אוא"ס שלמעלה מהוי' שאינו בגדר מקור לעולמות. וזהו שהתשובה על כשלת בעוניך (יש מי שאוהב) היא עד הוי' אלקיך (כהפירוש בלקו"ת) שהוי' הוא אלקים וצמצום לגבי עצמות אוא"ס, שע"י הגילוי דעצמות אוא"ס [עתיקא, שנבדל ונעתק ומובדל ממציות העולמות⁶³], מגיעים לתכלית הביטול.

ויש להוסיף, שענין הישות (דיש מי שאוהב) כפשוטו נתקן כבר ע"י עבודת התשובה דחודש אלול, ובכתה את אבי' ואת אמה ירח ימים⁶⁴ דקאי על חודש

53 ראה סה"מ תרס"ג ע' נו.

54 פל"ה (מד, סע"א ואילך).

55 בראשית א, א.

56 תהלים קמח, ה. תו"א מג"א צו, ג. לקו"ת ראה כ, סע"ג. שם כו, ד. שה"ש יד, ג. שם מא, ד. ובכ"מ.

57 המשך תרס"ו ע' רכד. סה"מ תרע"ח ס"ע שפ ואילך.

58 דרושים לשבת שובה סה, א. שם סו, א.

59 מלכים"א יח, לט.

60 לקו"ת שם (ביאור לד"ה שובה האי) ס"ה, ריש ע"ד (ממ"ח סוף מס' יומא).

61 ראה המשך תרס"ו שבהערה 57.

62 שעהייה"א רפ"ד. וראה גם זח"ג רנו, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט.

63 ראה לקו"ת דרושים לר"ה סא, ג. סה"מ"צ להצ"צ מצות וידוי ותשובה (דרמ"צ לט, א).

64 תצא כא, יג.

אלול (כדאיתא בכתבי האריז"ל⁶⁵), חודש הרחמים, שאז המלך הוא בשדה⁶⁶, ובפרט בהימים שאחר ח"י אלול שמכניס חיות בכל הענינים דחודש אלול⁶⁷, ובפרט בימי הסליחות שאומרים לך⁶⁸ הוי' הצדקה ולנו בושת הפנים, ביטול דיראת בושת שהיא יראת הרוממות בדרגא הכי עליונה⁶⁹, ובפרט בערב ראש השנה שענינו הוא (כשמו ערב ראש השנה) הכנה לראש השנה, ובפרט בראש השנה גופא שאז היא העבודה דקבלת עול מלכות שמים, שתמליכוני עליכם⁷⁰. והתשובה דשבת תשובה היא על הישות כמו שהוא בתכלית הדקות. ולכן מבאר בלקו"ת דפירוש שובה ישראל עד הוי' אלקיך [שאומרים בשבת תשובה] הוא שהוי' יהי' רק אלקים וצמצום לגבי עצמות אוא"ס, כי בכדי לשלול הישות בתכלית הדקות הוא דוקא ע"י גילוי עצמות אוא"ס שלמעלה מהוי'.

ח) **ולאחריו**⁷¹ אומרו שובה ישראל גוי' כי כשלת בעוניך, שהיא התשובה דסור מרע [כמו שהיא בדרגת ישראל], מוסיף קחו עמכם דברים ושובו אל הוי', אמרו אליו כל תשא עון, שב' תשובות אלו הם התשובה דועשה טוב והתשובה דבקש שלום. ויובן זה בהקדים המבואר בלקו"ת⁷² שג' התשובות דסו"מ דוע"ט ודבקש שלום הן בג' הבחינות נר"ו. התשובה דסור מרע (שהיא על חטא ועון) היא בבחי' נפש. כי ענין החטא ועון שייך רק בבחי' נפש כמ"ש⁷³ הנפש החוטאת⁷⁴. וגם התשובה (דסור מרע) היא בבחי' נפש, כי התשובה דסו"מ היא שמקבל עליו קבלת עול מלכות שמים ועול מצוות [שלא למרוד במלכותו ית' ולא לעבור על מצות המלך ח"ו⁷⁵], וענין הקב"ע הוא בבחי' נפש. התשובה דועשה טוב, שהיא על העדר התעוררות אהבה ויראה [דהמשכה שע"י קיום המצוות (ועשה טוב) היא ע"י אהבה ויראה שהם הגדפין שעל ידם פרחא לעילא⁷⁶, וגם השלימות דקיום המצוות גופא היא ע"י האהבה דוקא⁷⁷], היא בבחי' רוח, דמדות שבלב (אהבה ויראה) הם בחי' רוח. והתשובה דבקש שלום, שהיא על העדר עסק התורה בהבנה והשגה, ובפרטיות יותר —

65) ל"ת להאריז"ל עה"פ. וראה גם ז"ח תצא עה"פ (נח, סע"ד). ובאוה"ת נ"ך כרך ב ס"ע אינ מצייין: וע' עוד [לקו"ת] סד"ה כי תצא דרוש השני בענין ובכתה את אבי' ואת אמה ירח ימים דקאי על [חודש] אלול כו'. — עיי"ש בלקו"ת. וצע"ק.

66) לקו"ת ראה ד"ה אני לדודי הא' ס"א (לב, ריש ע"ב).

67) ראה שיחת ח"י אלול ה'תש"ה [לקו"ד כרך ג ע' 946. ספר השיחות ה'תש"ה ע' 122]. — נת' בלקו"ש ח"ט שיחה לח"י אלול (ע' 250 ואילך). לקו"ש חכ"ט שיחה לח"י אלול (ע' 161 ואילך). וראה גם לקו"ד כרך א לד, א.

68) דניאל ט, ז.

69) ראה תניא פמ"ג. סידור (עם דא"ח) הערה לתיקון חצות (קנא, סע"ג ואילך).

70) ר"ה טז, א. לד, ב.

71) בכל הבא לקמן ראה ד"ה שובה תרע"ג (המשך תער"ב ח"א ע' קמו ואילך).

72) בלק עד, ב.

73) יחזקאל יח, ד.

74) כ"ה בר"ה שובה שם. ובלקו"ת שם מוכא הפסוק (ויקרא ד, ב. ועוד) נפש כי תחטא.

75) אגה"ת פ"א (צא, רע"א). וראה בארוכה ס' "שיעורים בס' התניא" שם ע' 1069 ואילך.

76) תניא פל"ט (נג, ב), מתקו"ז ת"י (כה, ב).

77) ראה תניא פ"ד "כי המקיימן באמת הוא האוהב כו". וראה קונטרס העבודה פ"ב (ע' 15).

התשובה על העדר בהשגת אלקות, ובעיקר על זה שהענין האלקי אינו נרגש במוחו (דגם כשמתבונן בענין אלקי אין הענין נרגש במוחו), היא בבחי' נשמה, נשמת שדי תבינים⁷⁸, וזהו שבהתשובה דועשה טוב כתיב קחו עמכם דברים ובתשובה דבקש שלום כתיב אמרו אליו, כי דיבור (דברים) שייך למדות (דיבור הוא ההבל היוצא מהלב⁷⁹), ולכן הוא בחי' רוח, רוח ממללא⁸⁰, ואמירה שהיא בלב⁸¹, מחשבה, היא⁸² בחי' נשמה. וזהו גם מ"ש אמרו אליו כל, כל מלשון התכללות, כי (בקש) שלום הו"ע ההתכללות.

ט) ומזה שאומר בתשובה זו (דבחי' נשמה) תשא עון, יוכן על פי מ"ש בזהר⁸³ (שאומרים במענה לשון) נפשא דילהון קדישא רוחא דילהון קדישא נשמתא דילהון קדש קדשים, דזה שנשמה נקראת קדש קדשים הוא לפי שכוללת בתוכה גם קדשים דנפש ורוח. ומכיון שנפש ורוח כמו שכוללים בנשמה הם במדרגה נעלית יותר [וע"ד דצ"ח שבאדם שהם למעלה מדצ"ח, וכמו כן הוא בנוגע ב"ע שבאצילות, ועד"ז הוא גם בע"ס דאצילות כמו שהם גנוזות בלמעלה מאצילות], לכן ע"י התשובה נשמה נעשה עילוי גם בנפש ורוח, ולא רק כמו שהם כלולים בנשמה אלא גם כמו שהם במקומם. ולכן אומר בהתשובה דבחי' נשמה תשא עון, כי ע"י תשובה זו, נעשה עילוי גם בהתשובה דסור מרע.

ומזה מוכן, שבכדי שהעבודה דסור מרע (בחי' נפש) ודועשה טוב (בחי' רוח) תהי' כדבעי, הוא ע"י עסק התורה (בחי' נשמה), ובפרט ע"י העסק בפנימיות התורה, ברזין דאורייתא וברזין דרזין, דבחי' פנימיות התורה הנק' סתים דאורייתא הוא המקשר ומחבר בחי' סתים דישראל לבחי' סתים דקוב"ה⁸⁴. והגם דהמשכת העצמות שבתורה הוא בכל חלקי התורה, גם בנגלה דתורה, וגם בקריאת אותיות התורה (אפילו כשלא ידע מאי קאמר) כמבואר בהמשך תער"ב⁸⁵, הרי מבואר שם שגילוי העצמות הוא דוקא בפנימיות התורה [כי פנימיות אבא פנימיות עתיק⁸⁶, ולכן הגילוי דפנימיות עתיק הוא דוקא בפנימיות אבא]. ובפרט בפנימיות התורה כמו שנתגלתה בתורת החסידות ע"י הבעש"ט, ועאכו"כ כמו שנתגלתה ע"י אדמו"ר הזקן

78) איוב לב, ח.

79) דענין זה [שקול הדיבור יוצא מהבל הלב] ברוחניות הוא, שהדיבור נמשך מהמדות שבלב — ראה לקו"ת ר"ה נו, ד. ובכ"מ.

80) תרגום אונקלוס עה"פ בראשית ב, ז.

81) זח"א רלד, ב. לקו"ת חוקת נו, ד. וש"נ.

82) ראה סה"מ ה'תש"ב ע' 103 ובכ"מ, שהדיבור הוא (בעיקר) לבוש להמדות (רוח) והמחשבה לשכל (נשמה).

83) ח"ג ע, ב.

84) לקו"ת ויקרא ה, ג. ע"פ זח"ג עג, א.

85) ח"ב פשט"ד (ע' תשמו ואילך).

86) לקו"ת נצבים מט, ד. וש"נ. וראה בהוספות ל"הערות וציונים" ללקו"ת שם (בהוצאת קה"ת ה'תשד"מ

ואילך — קכט, א).

בתורת חסידות חב"ד, באופן דיתפרנסון⁸⁷. וע"י העסק בתורה, ובפרט בפנימיות התורה, נעשה עילוי גם בהעבודה דסור מרע ודועשה טוב.

והנה (י) כמו שהתשובה דשובה גוי' כי כשלת בעוניך אינה על עוונות כפשוטם ח"ו, שהרי כל ישראל בחזקת כשרות הם⁸⁸, ובפרט לאחרי התשובה דחודש אלול ודימי הסליחות, ובפרט לאחרי ראש השנה שכל ישראל זוכין בדין, ועד שגם בערב ראש השנה יודעים כבר בבירור שיזכו בדין⁸⁹, כי ועמך כולם צדיקים⁹⁰, ובפרט לאחרי תק"ש שאז נעשה ענין העשירות [וכידוע דזה שארוז"ל⁹¹ מתעשרת בסופה הוא מיד לאחרי תק"ש], והתשובה דשבת תשובה (לאחרי ראש השנה) היא רק על הישות דישי מי שאוהב (ובזה גופא — בתכלית הדקות), כנ"ל (סעיף ז), עד"ז הוא גם בהתשובה דועשה טוב ודבקש שלום, דהגם שעשו גם ענינים אלו גם מקודם, התשובה דשבת תשובה היא שקיום המצוות תהי' בהידור עוד יותר, ועד"ז בעסק התורה ובפרט בפנימיות התורה כמו שנתגלתה בתורת החסידות ובפרט בתורת חסידות חב"ד, כולל גם הענין דיפוצו מעינותיך חוצה⁹², ועד שיהי' מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים⁹³, שתהי' שנת תורה שנת תשובה ושנת תפלה, וכן גם כל הברכות שבכל האותיות, שנת אורה שנת ברכה שנת גאולה וכו', ובפרט — הברכה העיקרית, גאולה שלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.

(87) ל' התקו"ז ת"ו בסופו. וראה הקדמת מק"מ לזהר; כס"מ לתקו"ז שם — נעתקו בלקו"ש חכ"ד ע' 136 הערה 35.

(88) רמב"ם הל' קדה"ח פ"ב ה"ב.

(89) טור או"ח הל' ר"ה סתקפ"א, מירושלמי ר"ה פ"א ה"ג.

(90) ישע"י ס, כא.

(91) ר"ה טז, ב.

(92) ראה אגה"ק דהבעש"ט, נדפסה גם בכתר שם טוב (הוצאת קה"ת) בתחלתו.

(93) ישע"י יא, ט.